

ΚΕΦ. 4^ο Τα Γεωμετρικά Χρόνια

Ερωτήσεις

1. Τι ονομάζουμε «γεωμετρικά χρόνια» και για ποιον λόγο δόθηκε η συγκεκριμένη ονομασία;

Απάντηση : Με την ονομασία «γεωμετρικά χρόνια» είναι γνωστή η περίοδος της αρχαίας ελληνικής ιστορίας που αρχίζει από τον 11^ο αι. π.Χ. και διαρκεί ως τον 8^ο αι. π.Χ. Η ονομασία αυτή οφείλεται στο γεγονός ότι τα αγγεία της συγκεκριμένης περιόδου είναι διακοσμημένα με γεωμετρικά σχήματα.

2. Ποια είναι τα σημαντικότερα γεγονότα των γεωμετρικών χρόνων;

Απάντηση : Τα σημαντικότερα γεγονότα των γεωμετρικών χρόνων είναι : α) η μετακίνηση των δωρικών φύλων μέσα στον ελληνικό χώρο, που σημειώνεται στην αρχή της περιόδου και β) ο Α' ελληνικός αποικισμός, που σημειώνεται κατά τον 10^ο αι. π.Χ.

3. Τι ήταν οι Δωριείς και τι ονομάζουμε «κάθοδο των Δωριέων»;

Απάντηση : Οι Δωριείς ήταν ελληνικά φύλα εγκατεστημένα στη βορειοδυτική Ελλάδα, στην ορεινή περιοχή της Πίνδου. Γύρω στα τέλη του 12^{ου} αι. π.Χ. (1100 π.Χ. περίπου), κάτω από την πίεση άλλων λαών από τα βόρεια –κυρίως των Ιλλυριών- οι Δωριείς μετακινήθηκαν προς το νότο σε ομάδες. Η μετακίνηση αυτή, η οποία εντάσσεται στο πλαίσιο των μεγάλων μετακινήσεων προς το τέλος της μυκηναϊκής εποχής στη νοτιοανατολική Ευρώπη και στο χώρο της Ανατολής, είναι γνωστή με την ονομασία «κάθοδος των Δωριέων».

4. Ποιες ήταν οι συνέπειες της δωρικής μετανάστευσης;

Απάντηση : Οι συνέπειες ήταν : α) Η αναγκαστική μετακίνηση των ελληνικών πληθυσμών σε ολόκληρο σχεδόν των ελληνικών χώρο. Οι νέες εγκαταστάσεις θα είναι οριστικές. β) Η διακοπή του θαλάσσιου εμπορίου, που είχε αρχίσει να παρακμάζει από το τέλος των μυκηναϊκών χρόνων. Έτσι οι Φοίνικες κυριάρχησαν ανενόχλητοι στις θάλασσες. γ) Η απομόνωση διαφόρων ελληνικών περιοχών και η επικράτηση της κλειστής γεωργοκτηνοτροφικής οικονομίας. δ) Η διακοπή της χρήσης της Γραμμικής Β' και μια γενικότερη κάμψη στην εξέλιξη του πολιτισμού.

5. Ποια είναι η σημασία του όρου «Α' ελληνικός αποικισμός»;

Απάντηση : Με την ονομασία «Α' ελληνικός αποικισμός» είναι γνωστή η μετανάστευση ελληνικών φύλων προς την Ανατολή, στα νησιά του Αιγαίου και τα δυτικά παράλια της Μ. Ασίας, που κατά τον 10^ο αι. π.Χ. πήρε το χαρακτήρα εκτεταμένου αποικισμού.

6. Ποια είναι τα αίτια του Α' ελληνικού αποικισμού;

Απάντηση : Τα αίτια του Α' ελληνικού αποικισμού είναι : α) Η πίεση των Δωριέων και των άλλων ομάδων που μετακινήθηκαν στο τέλος της 2^{ης} χιλιετίας π.Χ. στον κυρίως ελλαδικό χώρο και η γενική στενότητα χώρου που δημιουργήθηκε από το γεγονός αυτό, β) η κλειστή γεωργοκτηνοτροφική οικονομία, που επικράτησε μετά την κάθοδο των Δωριέων και δεν άφηνε περιθώρια για ανάπτυξη.

7. Τι γνωρίζετε για τις μετακινήσεις των ελληνικών φύλων κατά τον Α' ελληνικό αποικισμό;

Απάντηση : α) Αιολείς (αφετηρία : από τη Θεσσαλία και τη Βοιωτία – αποικίες : Λέσβος, Τένεδος, βόρειο τμήμα των μικρασιατικών ακτών, από την Τρωάδα ως τον κόλπο της Σμύρνης : Αιολίδα) β) Ιωνες (αφετηρία : από την Αττική, την Εύβοια και τη βορειοανατολική Πελοπόννησο : Αργολίδα, Κορινθία – αποικίες : Χίος, Σάμος, κεντρικό τμήμα των ακτών της Μ. Ασίας : Ιωνία) γ) Δωριείς (αφετηρία : από την Πελοπόννησο – αποικίες : Μήλος, Θήρα, Κρήτη, Ρόδος, Κως, νότιο τμήμα ακτών Μ. Ασίας).

8. Ποιοι παράγοντες συντέλεσαν στην ανάπτυξη των αποικιών;

Απάντηση : Οι αποικίες που ίδρυσαν οι Έλληνες στα δυτικά παράλια της Μ. Ασίας γνώρισαν ιδιαίτερη άνθηση, χάρη : α) στην ευφορία της γης που ευνοούσε τις καλλιέργειες (οι αποικίες αρχικά είχαν γεωργικό χαρακτήρα), β) στη γεωγραφική θέση τους, που ευνόησε την ανάπτυξη του εμπορίου (οι περισσότερες αποικίες, ιδιαίτερα οι ιωνικές, εξελίχθηκαν σε σημαντικά εμπορικά κέντρα), γ) στην επικοινωνία τους με τους προηγμένους λαούς της ανατολής, που έπαιξε σημαντικό ρόλο στην πολιτιστική τους ανάπτυξη.

9. Ποια ήταν η κοινωνική οργάνωση των φυλετικών κρατών;

Απάντηση : Επικεφαλής του κράτους ήταν ο βασιλιάς. Στις προνομιούχες τάξεις ανήκαν οι ευγενείς που συμμετείχαν στη διακυβέρνηση του κράτους με τη «βουλή των γερόντων» (συμβούλιο ευγενών). Στις κατώτερες τάξεις ανήκαν ο απλός λαός (μικροί καλλιεργητές - δημιουργοί : ειδικοί τεχνίτες - θήτες : ελεύθεροι πολίτες, χωρίς ιδιοκτησία, εργάτες της γης, βοσκοί) και οι δούλοι.

10. Ποια μορφή πήρε η θρησκεία στα γεωμετρικά χρόνια;

Απάντηση : Στα γεωμετρικά χρόνια η αρχαία ελληνική θρησκεία πήρε την οριστική της μορφή. Σύμφωνα με αυτή, κυρίαρχοι και εξουσιαστές του κόσμου είναι οι δώδεκα θεοί του Ολύμπου. Ανώτερος από όλους, «πατέρας των θεών και των ανθρώπων», ήταν ο Δίας και κανείς δεν μπορούσε να αντισταχθεί στη δύναμή του. Εκτός από τους «Ολύμπιους» θεούς λατρεύονταν και πολλοί άλλοι δευτερεύοντες θεοί, καθώς και παλιότερες τοπικές θεότητες ή και τοπικοί μυθικοί ήρωες.

11. Ποιο είδος γραφής της ελληνικής γλώσσας άρχισε να χρησιμοποιείται κατά τα γεωμετρικά χρόνια και από πού προήλθε;

Απάντηση : Μετά τη διακοπή της χρήσης της Γραμμικής Β', μέσω της δωρικής μετανάστευσης, οι Έλληνες πήραν από τους Φοίνικες το αλφάβητο και το προσάρμοσαν στην ελληνική γλώσσα. Από το φοινικικό αλφάβητο προήλθε το ελληνικό, με την επινόηση από τους Έλληνες επιπλέον συμβόλων για τα φωνήεντα. Η παραλαβή και η τροποποίηση του φοινικικού αλφαβήτου πιθανόν συνέβη στην Ιωνία ή στη Ρόδο, περιοχές που είχαν συχνή επικοινωνία με τους Φοίνικες.

12. Τι γνωρίζετε για την αρχιτεκτονική, την πλαστική και την κεραμική των γεωμετρικών χρόνων;

Απάντηση : α) αρχιτεκτονική : μικρά κτίρια απλής μορφής, ναοί μεγάλων διαστάσεων χτίζονται από τον 8^ο αι. π.Χ. β) πλαστική : ειδώλια από πηλό, μπρούντζο, ελεφαντοκόκαλο κ.ά. γ) κεραμική : πήλινα αγγεία διακοσμημένα με γεωμετρικά μοτίβα, επιτάφια αγγεία.

ΜΕΡΟΣ Β' : ΑΠΟ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΩΣ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ Μ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ (404-323 π.Χ.)

β. Η ανάπτυξη του κράτους της Μακεδονίας

Η Μακεδονία ως τα μέσα του 4^{ου} αιώνα π.Χ.

- Μετά τους περσικούς πολέμους η Μακεδονία ανεξαρτητοποιήθηκε και ο βασιλιάς της Αλέξανδρος Α' οργάνωσε το κράτος και το στρατό του
- Δημιούργησε το σώμα των εταίρων, που το αποτελούσαν ευγενείς και το σώμα των πεζεταίρων, που το συγκροτούσαν ελεύθεροι γεωργοί και αποτέλεσε το πεζικό τμήμα του μακεδονικού στρατού
- Ο βασιλιάς Αρχέλαος μετέφερε την πρωτεύουσα της Μακεδονίας από τις Αιγές στην Πέλλα και ασχολήθηκε με την οργάνωση και την πολιτιστική ανάπτυξη της χώρας
- Μετά το θάνατο του Αρχέλαου, η Μακεδονία αναστατώθηκε από τις συγκρούσεις μεταξύ των διεκδικητών του θρόνου και τις επιδρομές των Ιλλυριών και των Παίωνων
- Το 359 π.Χ. την εξουσία ανέλαβε ο Φίλιππος Β'

Το δυνάμωμα του κράτους της Μακεδονίας

- Ο Φίλιππος Β' επιδιώκοντας να κάνει τη Μακεδονία μεγάλη δύναμη επιδόθηκε στην οργάνωση του μακεδονικού στρατού
- Δημιούργησε τη μακεδονική φάλαγγα, που αποτελούνταν από τους οπλισμένους με τη σάρισσα (=πολύ μικρό δόρυ) πεζεταίρους
- Κατάφερε να υποτάξει τους Παίονες, να νικήσει τους Ιλλυριούς και να κυριαρχήσει στα μακεδονικά παράλια, εκτός από την περιοχή της Ολύνθου
- Η κατοχή των χρυσορυχείων του Παγγαίου του έδωσε σημαντική οικονομική δύναμη
- Η ανάμειξη του στον Γ' «ιερό πόλεμο» το 355 π.Χ. του έδωσε την ευκαιρία να επέμβει στις υποθέσεις της νότιας Ελλάδας και να φτάσει με το στρατό του ως τις Θερμοπύλες
- Η δραστηριότητα και η επιτυχία του Φιλίππου είχαν χωρίσει τους Αθηναίους σε δύο παρατάξεις : την αντιμακεδονική, με επικεφαλής το Δημοσθένη και τη μακεδονική, με κύριο εκπρόσωπο τον Αισχίνη
- Σε μια εκστρατεία στη Θράκη, το 351 π.Χ., ο Φίλιππος πολιορκήσε χωρίς επιτυχία το Βυζάντιο και επειδή οι Αθηναίοι αναστατώθηκαν ενισχύθηκε η αντιμακεδονική παράταξη
- Μετά την κατάληψη της Ολύνθου, το 348 π.Χ., από το Φίλιππο και την αποτυχία της αντιμακεδονικής πολιτικής, οι Αθηναίοι αναγκάστηκαν να υπογράψουν μαζί του τη «Φιλοκράτειο ειρήνη» (346 π.Χ.)

Προς την ένωση των Ελλήνων

- Με αφορμή τη διαμάχη της αμφικτιονίας των Δελφών με τους Αμφισσειίς, ο Φίλιππος επενέβη στη νότια Ελλάδα και στρατοπέδευσε στην Ελάτεια, απειλώντας ανοιχτά την Αθήνα και τη Θήβα
- Ο ενωμένος στρατός των Αθηνών και των Θηβαίων αντιμετώπισε το Φίλιππο στη μάχη της Χαιρώνειας (338 π.Χ.), όπου νικήθηκε
- Ο Φίλιππος τιμώρησε σκληρά τους Θηβαίους και φέρθηκε με επιείκεια στους Αθηναίους και τους άλλους Έλληνες
- Στο συνέδριο των ελληνικών πόλεων που έγινε στην Κόρινθο το 337 π.Χ., με πρωτοβουλία του Φιλίππου :
 - α) συμφωνήθηκε κοινή ειρήνη μεταξύ των ελληνικών πόλεων, που παρέμειναν αυτόνομες
 - β) συγκροτήθηκε συμμαχία, αμυντική και επιθετική, εναντίον των Περσών
 - γ) καθορίστηκε ο αριθμός των οπλιτών και των πλοίων που θα πρόσφερε η κάθε πόλη
 - δ) ο πόλεμος κατά των Περσών χαρακτηρίστηκε «εκδικητικός»
 - ε) ο Φίλιππος ορίστηκε «στρατηγός αυτοκράτωρ» της πανελληνίας εκστρατείας κατά των Περσών
- Ο Φίλιππος δεν πρόλαβε να πραγματοποιήσει τα σχέδιά του, γιατί δολοφονήθηκε το καλοκαίρι του 336 π.Χ.

ΜΕΡΟΣ Β' : ΑΠΟ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΩΣ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ Μ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ (404-323 π.Χ.)

γ. Η επέκταση του Ελληνισμού στην Ανατολή

Ο Μέγας Αλέξανδρος. Προετοιμασία της μεγάλης εκστρατείας

- Τον Φίλιππο Β' διαδέχτηκε ο γιος του Αλέξανδρος Γ', ο γνωστός ως Μέγας Αλέξανδρος
- Πριν αρχίσει την εκστρατεία στην Ανατολή, φρόντισε να ανακηρυχθεί ηγέτης της πανελλήνιας συμμαχίας και αρχηγός της εκστρατείας
- Εξασφάλισε τα βορειοδυτικά σύνορα της χώρας και τιμώρησε αυστηρά τους Θηβαίους, που είχαν εξεγερθεί
- Εδραίωσε την κυριαρχία του στον ελλαδικό χώρο και άρχισε τις προετοιμασίες για την μεγάλη του εκστρατεία στην Ανατολή

Η κατάλυση του περσικού κράτους

- Αφού όρισε υπεύθυνο στη θέση του το στρατηγό Αντίπατρο, ο Αλέξανδρος εκστράτευσε εναντίον των Περσών την άνοιξη του 334 π.Χ.
- Η πρώτη μεγάλη νίκη του ήταν στη μάχη στο Γρανικό ποταμό (334 π.Χ.), χάρη στην οποία ο Αλέξανδρος έγινε κύριος του μεγαλύτερου μέρους της Μ. Ασίας
- Στη συνέχεια, μετά τη νίκη της Ισού (333 π.Χ.), ο Αλέξανδρος προχώρησε προς τα νότια και κατέλαβε τη Φοινίκη, την Παλαιστίνη και την Αίγυπτο
- Μετά την κατάληψη της Αιγύπτου ο περσικός στόλος διαλύθηκε και έτσι ο Αλέξανδρος, την άνοιξη του 331 π.Χ. έφτασε στη Μηδία
- Στη μάχη των Γαυγάμηλων (Οκτώβριος του 331 π.Χ.) πέτυχε μεγάλη νίκη και κατόρθωσε να διαλύσει οριστικά τον περσικό στρατό
- Την άνοιξη του 330 π.Χ. αφού κατέλαβε και τα Εκβάτανα, θεώρησε ότι η πανελλήνια εκστρατεία είχε ολοκληρωθεί και έστειλε πίσω στην Ελλάδα τους άλλους Έλληνες, εκτός από τους Μακεδόνες

Η συνέχιση της εκστρατείας και το τέλος της

- Κατά την περίοδο 330-327 π.Χ. οι Μακεδόνες, προχωρώντας προς τα ανατολικά, κατόρθωσαν να εδραιώσουν την κυριαρχία τους στις παλιές ανατολικές επαρχίες του περσικού κράτους

- Για να μπορεί ο Αλέξανδρος να ελέγχει τις εκτεταμένες περιοχές που είχε καταλάβει, διατήρησε την παλιά οργάνωση του περσικού κράτους
- Χρησιμοποίησε σε ορισμένα αξιώματα Πέρσες ευγενείς και υιοθέτησε συνήθειες της περσικής βασιλικής αυλής
- Το γεγονός αυτό δυσαρέστησε τους περήφανους και φιλελεύθερους Μακεδόνες, που αντέδρασαν έντονα
- Τότε ο Αλέξανδρος δε δίστασε να εκτελέσει μερικούς από τους πιο αξιόλογους στρατηγούς του
- Η πορεία των Μακεδόνων προς τα ανατολικά συνεχίστηκε, μέχρι τον ποταμό Ύφαση
- Εκεί, το καλοκαίρι του 326 π.Χ., οι εξαντλημένοι στρατιώτες αρνήθηκαν να προχωρήσουν άλλο και έτσι άρχισε η πορεία της επιστροφής
- Στις αρχές του 324 π.Χ. ο Αλέξανδρος έφτασε στα Σούσα, όπου τελείωσε η μεγάλη εκστρατεία

Το οργανωτικό έργο και ο θάνατος του Μ. Αλεξάνδρου

- Για να διατηρήσει την ενότητα του απέραντου κράτους που είχε δημιουργήσει, ο Αλέξανδρος φρόντισε να καλλιεργήσει στους πληθυσμούς το αίσθημα ότι ήταν υπήκοοι του ίδιου κράτους και όχι υποταγμένοι σε ένα ξένο κυρίαρχο
- Διατήρησε στις κατακτημένες περιοχές το παλιό διοικητικό σύστημα των σατραπειών και χρησιμοποίησε σε ανώτερες διοικητικές θέσεις, εκτός από Έλληνες και ντόπιους αξιωματικούς
- Διατήρησε το καθιερωμένο στην Ανατολή καθεστώς της απόλυτης μοναρχίας και δημιούργησε στρατιωτικά σώματα από ξένους, που διδάσκονταν ελληνικά και εκπαιδεύονταν στα μακεδονικά όπλα
- Τέλος καθιέρωσε την κυκλοφορία ενιαίου νομίσματος
- Τα σχέδια του Αλέξανδρου να κάνει τη Βαβυλώνα πρωτεύουσα του κράτους του, να εκστρατεύσει στην Αραβία και αργότερα στη δυτική Μεσόγειο δεν πραγματοποιήθηκαν, καθώς αρρώστησε και πέθανε στις 13 Ιουνίου 323 π.Χ.

Ο Μέγας Αλέξανδρος και το έργο του

- Ο Μ. Αλέξανδρος υπήρξε μία από τις μεγαλύτερες στρατηγικές ιδιοφυΐες στην παγκόσμια ιστορία
- Ως πολιτικός επιδίωξε τη συμφιλίωση κατακτητών και κατακτημένων, ώστε να επιτύχει την ενότητα της αυτοκρατορίας του και τη διάδοση του ελληνικού πολιτισμού
- Η εκστρατεία και το έργο του Μ. Αλεξάνδρου άλλαξαν τη μορφή του κόσμου
- Ίδρυσε νέες πόλεις στις κατακτημένες περιοχές, όπου εγκαταστάθηκαν ντόπιοι, μακεδονικές φρουρές και άλλοι Έλληνες από την κυρίως Ελλάδα και τη Μ. Ασία
- Αυτό οδήγησε στην επικράτηση του ελληνικού στοιχείου στην Ανατολή και στη διάδοση του ελληνικού πολιτισμού
- Η αξιοποίηση των θησαυρών των Περσών βασιλιάδων με την κοπή νομισμάτων, που κυκλοφορούσαν σε ολόκληρο το κράτος του, συνέβαλε καθοριστικά στην οικονομική ανάπτυξη της Ανατολής
- Οι γνώσεις που απέκτησαν οι σοφοί, επιστήμονες και καλλιτέχνες της εποχής, που συνόδευαν τον Αλέξανδρο στην εκστρατεία του, συνέβαλαν στην ανάπτυξη της έρευνας και της επιστήμης

ΜΕΡΟΣ Β' : ΑΠΟ ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΙΑΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΩΣ ΤΟ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ Μ. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ (404-323 π.Χ.)

δ. Ο πολιτισμός του 4^{ου} αιώνα π.Χ.

Τα γράμματα

- Στην ποίηση, την εποχή αυτή, κυριαρχεί η δραματική ποίηση και εμφανίζεται η «Νέα Κωμωδία», που αντλεί τα θέματά της από την καθημερινή ζωή, με κυριότερο εκπρόσωπό της τον Μένανδρο
- Στην ιστοριογραφία ο πιο αξιόλογος ιστορικός του 4^{ου} αι. π.Χ. ήταν ο Ξενοφών ο Αθηναίος και πιο γνωστά του έργα είναι τα *Ελληνικά* και η *Κύρου Ανάβασις*
- Η ρητορική, την εποχή αυτή, γνωρίζει ιδιαίτερη άνθηση και οι ρητορικοί λόγοι ήταν τριών ειδών : συμβουλευτικοί, δικανικοί και πανηγυρικοί, ενώ σημαντικοί ρήτορες στην Αθήνα ήταν ο Λυσίας, ο Ισοκράτης και ο Δημοσθένης
- Στη φιλοσοφία κυριαρχούν ο Πλάτων, ο Αριστοτέλης και ο Διογένης, που ήταν εκπρόσωπος των «κυνικών φιλοσόφων»
- Ο Πλάτων, στα διαλογικής κυρίως μορφής έργα του ασχολήθηκε με το πρόβλημα της ηθικής και της γνώσης, ενώ ο Αριστοτέλης θεμελίωσε την επιστημονική έρευνα

Η τέχνη

- Στην αρχιτεκτονική, τον 4^ο αι. π.Χ., καθιερώνεται ο κορινθιακός ρυθμός, χαρακτηριστικό στοιχείο του οποίου είναι το διακοσμημένο με φύλλα ακάνθου κιονόκρανο
- Αξιόλογο αρχιτεκτόνημα της εποχής είναι το Μουσωλείο της Αλικαρνασσού, έργο του Πυθεού
- Τα έργα της πλαστικής του 4^{ου} αι. π.Χ. δείχνουν μια τάση για περισσότερο ρεαλισμό και έκφραση της ψυχικής διάθεσης
- Σημαντικότεροι γλύπτες της εποχής είναι ο Πραξιτέλης από την Αθήνα (Αφροδίτη της Κνίδου), ο Σκόπας από την Πάρο, που δούλεψε για το γλυπτό διάκοσμο του Μουσωλείου της Αλικαρνασσού, και ο Λύσιππος
- Στην αγγειογραφία συνεχίζεται η κατασκευή αττικών ερυθρόμορφων αγγείων, αλλά σταδιακά η ποιότητά τους πέφτει και γύρω στα 320 π.Χ. σταματά εντελώς η κατασκευή τους
- Στη ζωγραφική, την εποχή αυτή, εμφανίζεται η τάση για περισσότερο ρεαλισμό και για μια πιο πειστική απόδοση του βάθους
- Σπουδαίοι ζωγράφοι ήταν ο Νικίας ο Αθηναίος και ο Απελλής, ο επίσημος ζωγράφος του Μ. Αλεξάνδρου, ενώ σημαντικά δείγματα μεγάλης ζωγραφικής βρέθηκαν στους βασιλικούς τάφους της Βεργίνας

ΙΣΤΟΡΙΑ Α' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ – ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

1. Ποιος πολιτισμός ονομάζεται «κυκλαδικός» και ποιοι παράγοντες συντέλεσαν στη δημιουργία και ανάπτυξη του πολιτισμού αυτού; (σελ.39-40)
2. Τι γνωρίζετε για τα κυκλαδικά ειδώλια; (σελ. 40-42)
3. Ποιος πολιτισμός ονομάζεται «μινωικός» και ποιοι παράγοντες συντέλεσαν στη δημιουργία και ανάπτυξη του πολιτισμού αυτού; (σελ.42-43)
4. Τι γνωρίζετε για τη μινωική θρησκεία; (σελ.51-52)
5. Τι γνωρίζετε για τα είδη γραφής που χρησιμοποιήθηκαν στη μινωική Κρήτη; (σελ. 52-53)
6. Πώς είναι κατασκευασμένα τα μινωικά ανάκτορα; (σελ. 53-54)
7. Ποιος πολιτισμός ονομάζεται «μυκηναϊκός και γιατί»; (σελ.56)
8. Τι γνωρίζετε για τη μυκηναϊκή θρησκεία; (σελ. 64)
9. Ποια μορφή έχει ένα μυκηναϊκό ανάκτορο; (σελ. 64-66)
10. Να συγκρίνετε (ομοιότητες και διαφορές) ένα μινωικό και ένα μυκηναϊκό ανάκτορο. (σελ. 53-54 και 64-66)
11. Τι ονομάζουμε «Β' ελληνικό αποικισμό» και ποια ήταν τα αίτια αυτού του αποικισμού; (σελ. 92)
12. Ποια ήταν τα αποτελέσματα του Β' ελληνικού αποικισμού στον οικονομικό και κοινωνικό τομέα; (σελ. 97-98)
13. Ποια ήταν τα αποτελέσματα του Β' ελληνικού αποικισμού στον πολιτιστικό τομέα; (σελ. 98)
14. Ποια είναι η σημασία του όρου «πόλη-κράτος», ποια ήταν η μορφή μιας τυπικής αρχαίας ελληνικής πόλης και ποιες είναι οι τρεις επιδιώξεις της; (σελ. 99)
15. Να αναφέρετε (ονομαστικά) τα πολιτεύματα των αρχαίων ελληνικών πόλεων-κρατών και να αναλύσετε ένα από αυτά (σελ. 100-103)
16. Να συγκρίνετε το αριστοκρατικό με το ολιγαρχικό πολίτευμα (σελ. 100-102)
17. Να αναφέρετε (ονομαστικά) τις κοινωνικές τάξεις στις οποίες ήταν διαχωρισμένοι οι κάτοικοι του Σπαρτιατικού κράτους και να αναλύσετε μία από αυτές (σελ. 108-109)
18. Να αναφέρετε (ονομαστικά) τα διοικητικά όργανα του Σπαρτιατικού κράτους και να αναλύσετε ένα από αυτά (σελ. 110-111)
19. Τι γνωρίζετε για την αγωγή των κοριτσιών και τη θέση των γυναικών στην αρχαία Σπάρτη; (σελ.113)
20. Τι ήταν η ξενηλασία; (σελ. 113)
21. Τι γνωρίζετε για την κοινωνική διάθρωση του αθηναϊκού κράτους κατά τον 8^ο και 7^ο αι. π.Χ; (σελ. 115-116)
22. Να αναφέρετε τα διοικητικά όργανα του αθηναϊκού κράτους στο αριστοκρατικό πολίτευμα και να αναλύσετε ένα από αυτά (σελ. 116-117)
23. Τι ήταν η «σεισάχθεια» και τι γνωρίζετε για αυτή; (σελ. 119)

24. Τι γνωρίζετε για τη διατήρηση και την οριστικοποίηση του τιμοκρατικού συστήματος από τον Σόλωνα; (σελ. 119-120)
25. Ο Σόλωνας ίδρυσε τη «βουλή των τετρακοσίων» και την «Ηλιαία». Τι γνωρίζετε για αυτές; (σελ. 120)
26. Ποιες ήταν πολιτικές παρατάξεις που δημιουργήθηκαν στο αθηναϊκό κράτος μετά την αναχώρηση του Σόλωνα; (σελ. 122)
27. Μία από τις μεταρρυθμίσεις του Κλεισθένη ήταν η οργάνωση της «βουλής των πεντακοσίων». Τι γνωρίζετε για αυτή; (σελ. 125)
28. Τι γνωρίζετε για τον οστρακισμό; (σελ. 126)
29. Τι γνωρίζετε για τις κληρουχίες (σελ.128)
30. Τι γνωρίζετε για τις αμφικτιονίες (σελ. 130)
31. Ποιο ήταν οι ρυθμοί που επικρατούσαν στην ελληνική αρχιτεκτονική των αρχαϊκών χρόνων και από ποια μέρη αποτελείται ένας αρχαίος ελληνικός ναός; (σελ. 134-135)
32. Τι γνωρίζετε για την ανωδομή ενός αρχαίου ελληνικού ναού; (σελ. 135)
33. Ποιοι είναι οι κύριοι τύποι αγαλμάτων της αρχαϊκής εποχής και τι γνωρίζετε για αυτούς; (σελ. 136-139)
34. Ποιο είναι οι ρυθμοί που επικρατούν στην ελληνική κεραμική των αρχαϊκών χρόνων και τι γνωρίζετε για αυτούς; (σελ. 140-144)
35. Ποια ήταν τα αίτια της επίθεσης των Περσών κατά της Ελλάδας; (σελ.151)
36. Ποια είναι η σημασία της απόκρουσης των Περσών, όταν αυτοί επιχείρησαν να επεκταθούν στον ελληνικό χώρο; (σελ. 163)
37. Να αναφέρετε τις κατηγορίες στις οποίες διακρίνονταν οι κάτοικοι της Αττικής στα χρόνια του Περικλή και να αναλύσετε μία από αυτές (σελ. 168, 170)
38. Ποια ήταν τα έσοδα και οι δαπάνες του αθηναϊκού κράτους στα χρόνια του Περικλή; (σελ. 171-172)
39. Τι γνωρίζετε για τον τρόπο ζωής των ανδρών και των γυναικών στην αρχαία Αθήνα; (σελ. 172-173)
40. Ποια μορφή είχε η βασική εκπαίδευση και τι γνωρίζετε για την ανώτερη εκπαίδευση στην αρχαία Αθήνα; (σελ. 173-174)
41. Ποιες ήταν οι μεγάλες δημόσιες γιορτές της αρχαίας Αθήνας και τι γνωρίζετε για αυτές; (σελ. 175)
42. Ποιος πόλεμος ονομάζεται «Πελοποννησιακός» και ποια ήταν τα αίτια του πολέμου αυτού; (σελ. 175-176)
43. Ποιες ήταν οι αφορμές του Πελοποννησιακού πολέμου; (σελ. 176-177)
44. Σε πόσες και ποιες περιόδους διαιρείται ο Πελοποννησιακός πόλεμος; (σελ. 177)
45. Ποιες ήταν οι συνέπειες του Πελοποννησιακού πολέμου; (σελ. 184-185)
46. Ποια ποιητικά είδη καλλιεργήθηκαν κατά τον 5^ο αιώνα π.Χ. και ποιοι ήταν οι κυριότεροι εκπρόσωποί τους; (σελ. 185, 188)
47. Ποιοι είναι οι πρώτοι μεγάλοι ιστορικοί της αρχαιότητας και τι γνωρίζετε για το έργο τους; (σελ. 188-189)
48. Τι γνωρίζετε για τη φιλοσοφία κατά τον 5^ο αι. π.Χ.; (σελ. 190)
49. Ποια είναι τα μεγαλύτερα επιτεύγματα αρχιτεκτονικής του 5^{ου} αι. π.Χ.; (σελ. 191-194)
50. Ποιοι είναι οι πιο σημαντικοί γλύπτες του 5^{ου} αι. π.Χ. και τι γνωρίζετε για το έργο τους; (σελ. 197-202)

51. Να συγκρίνετε την Απέλλα της Σπάρτης με την εκκλησία του Δήμου στην Αθήνα (σελ. 110-111 και 117, 120, 126)
52. Να συγκρίνετε τους εἰλωτες της Σπάρτης με τους δούλους των άλλων πόλεων κρατών (σελ. 109 και 170)
53. Να συγκρίνετε τη θέση της γυναίκας στην αρχαία Σπάρτη και στην αρχαία Αθήνα (σελ. 113 και 172-173)